

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

Володимир Канцір,

доктор юридичних наук,
професор, декан юридичного факультету
Львівської комерційної академії

Ірина Серкевич,

аспірант кафедри
кримінально-правових дисциплін
Львівського державного університету
внутрішніх справ

УДК 343.326

Втягнення у вчинення терористичного акту: об'єктивна оцінка складу злочину

Аналіз терористичних актів з початку 90-х років дає можливість стверджувати, що вони, на відміну від терактів 70-х років минулого сторіччя, відрізняються ретельною підготовкою. Вчинення терористичного акту фактично неможливе без цілої низки суспільно небезпечних діянь, які є своєрідними сателітами, що супроводжують готування та вчинен-

ня цього злочину. Починаючи від пропаганди відповідних ідей, розповсюдження інформації, яка б закликала до здійснення терористичної діяльності та доводила її виправданість у боротьбі «проти ...» або «за ...», і аж до створення терористичної групи чи організації для виконання самого акту, психологічної обробки майбутніх бойовиків, їх фінансування, навчання

тощо. У зв'язку з цим, враховуючи небезпечність дій, які сприяють поширенню тероризму, КК України був доповнений ст. 258-1, яка передбачає відповідальність за втягнення у вчинення терористичного акту.

Вивченню різних аспектів злочинів терористичного характеру приділили у своїх працях значну увагу В. Антіпенко, Ю. Антонян, Ю. Авдеев, І. Басецький, В. Вітюк, Л. Гаухман, О. Дмитрієв, В. Ємельянов, С. Ефіров, К. Жарінов, В. Журавель, В. Загладін, О. Здравомислов, А. Ізетов, І. Ільїнський, Е. Кальницький, С. Кара-Мурза, В. Ліпкан, Є. Ляхов, Л. Моджорян, Г. Овчинников, Є. Паїн, О. Панарін, Б. Путілін, К. Салімов, М. Семікін, Є. Степанов, О. Соловйов, М. Требін, О. Уткін, Є. Худяков, В. Шевченко, В. Шестаков та ін.

Задля прагнення подальшого вдосконалення чинного кримінального законодавства у сфері боротьби з тероризмом, обстежити окремі підходи щодо визначення таких елементів аналізованого складу злочину, як об'єкта і об'єктивної сторони.

Питання визначення об'єкта втягнення у вчинення терористичного акту має вагоме теоретичне та практичне значення. Від того, наскільки точно буде з'ясований об'єкт цього злочину, залежатиме визначення його суспільної небезпеки та суспільно небезпечних наслідків, правильна кваліфікація злочину та відмежування від суміжних складів злочинів. Важливість об'єкта, якому завдається шкода при вчиненні злочину, передбаченого ст. 258-1 КК України, є також одним із основних чинників, які впливають на реалізацію злочину.

Вчинення суспільно небезпечного діяння, що аналізується, завдає шкоди життєво важливим інтересам усього суспільства, невизначеному широкому колу осіб, що підтверджує обґрунтованість визнання як об'єкта злочину, передбаченого ст. 258-1 КК, громадської безпеки як однієї з охоронюваних

законом про кримінальну відповідальність сфер життєдіяльності людей, порушення якої призведе до погіршення умов, які необхідні для належного функціонування органів державної влади, місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення та окремих громадян, а це, у свою чергу, призведе до порушення інших сфер життєдіяльності людей [1, с. 202].

Втягнення особи у вчинення терористичного акту, як і будь-який інший злочин, становить собою певну психофізичну єдність зовнішньої (фізичної) і внутрішньої (психічної) сторони діяння. За влучним висловлюванням В. Б. Малиніна, це означає, що будь-яку діяльність людини, у тому числі і злочинну, можна поділити на дві складові частини: інтелектуально-вольову, що полягає у прийнятті певного рішення, усвідомленні шляхів і засобів досягнення визначеної мети, і дійову, яка пов'язана із втіленням цього рішення в дійсність шляхом коректної поведінки. Цю другу сторону людської діяльності і прийнято називати об'єктивною стороною [2, с. 237].

При конструюванні відповідної диспозиції кримінально-правової норми, законодавець визначає найбільш суттєві, специфічні ознаки злочину. Об'єктивна сторона злочину – це той його елемент, який найбільш безпосередньо виявляється при вчиненні злочину [3, с. 90]. Тобто, описуючи у законі те чи інше злочинне діяння, переважно характеризують його об'єктивну сторону. Утім законодавець, як правило, не вказує на ознаки та зміст об'єкта злочинного посягання, може не називати форму вини, мотиви, ознаки суб'єкта, зрозуміло, за винятком випадків, коли це необхідно для констатації ознак спеціального суб'єкта, відмежування суміжних злочинів, відображення підвищеного або, навпаки, заниженого, ступеня суспільної небезпеки діяння.

Традиційно під об'єктивною стороною злочину розуміють зовнішнє вираження злочину, яке характеризується суспільно небезпечним діянням (дією або бездіяльністю), суспільно небезпечним наслідком, причиновим зв'язком між діянням і наслідком, а також місцем, часом, обстановкою, способом, знаряддями і засобами здійснення злочину [4, с. 92]. При цьому обов'язковою ознакою цього елемента складу злочину виступає протиправне діяння, яке, своєю чергою, характеризується низкою ознак, а саме: суспільно небезпечним і протиправним характером, конкретністю виявлення як усвідомленого й вольового акту поведінки [3, с. 169–170]. Із цього випливає, що суспільно небезпечний наслідок і причиновий зв'язок між діянням і наслідком є факультативними ознаками об'єктивної сторони.

Аналіз змісту ст. 258-1 КК України свідчить про те, що обов'язковою ознакою об'єктивної сторони злочину, передбаченого цією статтею, є протиправне діяння. Що ж стосується наслідків утягнення у вчинення терористичного акту та причинового зв'язку між діянням і наслідками, які настали, то вони є факультативними ознаками, оскільки втягнення без будь-яких конкретних наслідків у виді вчинення терористичного акту – це, на нашу думку, лише прояв непереконливості антиморального «Я» особи, яка залучає іншу особу до вчинення протиправного діяння, а не свідчення відсутності протиправного діяння як такого.

Аналізуючи методологічні аспекти механізму втягнення особи у вчинення терористичного акту, природно постає питання про сутність цього діяння, його форми і види.

На нашу думку, «втягнення» і «схиляння» – різні категорії, які у філософській площині зіставлення обсягів змістовного навантаження варто розглядати як загальне й окреме. Втягнення до вчинення того чи того зло-

чину стосовно схиляння до участі в ньому є категорією більш високого порядку. Адже нею охоплюються будь-які дії, що становлять зміст, власне, схиляння як однієї з форм втягнення. У свою чергу, поняттям «схиляння» не повинні охоплюватися дії, пов'язані з прямим примушуванням як крайнім, так би мовити, впливом на свободу вибору людини, коли їй свідомо не залишається альтернативи в обранні варіанта поведінки: особа вимушена діяти певним чином у визначеному винною особою напрямі. Навіть в етимологічному визначенні схиляння (як показано вище) наголос робиться передусім на діях, що виражаються в умовлянні та переконанні.

Зазначена позиція стосовно схиляння як однієї з можливих форм втягнення знаходить підтримку і серед науковців. Наприклад, С. С. Яценко, досліджуючи проблему втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, під час формулювання поняття «втягнення» виокремлює такі його дві форми, як залучення до участі у злочині і схиляння до вчинення злочину [5, с. 751].

Висловлене у частині виділення такої форми втягнення, як схиляння, має безпосереднє відношення й до аналізу об'єктивної сторони втягнення у вчинення терористичного акту. Отже, схиляння – це одна із форм втягнення у вчинення терористичного акту, що відображається «в умисних діях, спрямованих на збудження бажання брати участь у вчиненні вказаного у законі злочину» [6, с. 26]. І хоча, як доречно зазначає О. Бриліантов, поняття «схиляння» у законі не розкривається, але практика відносить до схиляння будь-які дії, що стимулюють формування в особі прагнення брати участь у вчиненні злочину [6, с. 28].

Водночас уявляється, що поряд зі схилянням ще однією формою втягнення виступає примушування. Як справедливо зазначає В. П. Ємельянов,

такі поняття, як «примушування» та «втягнення» співвідносяться як частина й ціле, тому за наявності у тексті статті терміна «втягнення» термін «примушування» є зайвим, а, відповідно, зайвою є вказівка в тексті статті на способи примушування [7, с. 97]. Отже, з позиції законодавчої техніки, дійсно, цілком зайвим вважаємо той текст диспозиції, який іде після слів «втягнення особи у вчинення терористичного акту», оскільки, як зазначено вище, «примушування» є різновидом втягнення і є вужчим за своїм обсягом терміном, ніж термін «втягнення». Крім того, не може бути здійснене примушування шляхом обману, оскільки обман охоплюється більш широкими термінами, такими, як «втягнення» взагалі або схиляння зокрема, і аж ніяк не може охоплюватися тим терміном, який є більш вузьким, ніж сам термін «обман» [8, с. 78]. Утім, такий підхід щодо вилучення із закону вказівки на примушування до вчинення терористичного акту у різних його комбінаціях, принаймні з ч. 1 ст. 258-1 КК, має рацію, якщо у тексті статті не буде йтися про схиляння як одну із форм втягнення у вчинення цього злочину. Тобто коли визнавати цілком достатньою диспозицію, викладену в такій редакції: «Втягнення особи у вчинення терористичного акту – карається...», то фактично знімається проблема порушення логічних зв'язків між категоріями, вживаними у нинішній диспозиції ст. 258-1 КК. Зазначимо, що за такого підходу встановлення всіх цих способів залишиться предметом більш детального розгляду на попередньому розслідуванні та в суді. Інакше кажучи, способи чи то схиляння чи то примушування не будуть мати значення для встановлення й констатації самого факту втягнення особи у вчинення терористичного акту, хоча вони й матимуть значення під час індивідуалізації покарання винного. Констатація ж наявності об'єктивної сторони втягнення у

вчинення терористичного акту, у кращому випадку, обмежиться лише аналізом дій, що підпадають під ознаки понять більш високого порядку – «схиляння» або «примушування».

У протилежному випадку – навпаки, текст диспозиції потребує внесення змін і доповнень шляхом: по-перше, вилучення з нього терміна «втягнення»; по-друге, доповнення терміном «схиляння»; по-третє, вилучення переліку способів примушування до вчинення терористичного акту, як-от: «з використання обману», «шантажу», «уразливого стану особи», «із застосуванням чи погрозою застосування насильства». Однак як буде показано нижче, цей спосіб текстуального викладення диспозиції ч. 1 ст. 258-1 КК теж є не зовсім виправданим.

Втягнення у вчинення терористичного акту може бути здійснене за допомогою прохання, зверненого до особи, яку намагаються втягнути, про сприяння у будь-який спосіб учиненню злочину. У свою чергу, це прохання може бути поєднане з обіцянкою, переконанням або підкупом, але може виступати і як єдиний і самостійний прийом утягнення, ґрунтуючись на певних моментах особистої прихильності особи, на яку намагаються чинити вплив, до винної особи, що впливають, наприклад, із родинних стосунків або кохання, дружби чи інших особистих зв'язків. Тобто, як бачимо, прийоми нерідко мають комбінований характер.

Ще одним засобом здійснення впливу на особу під час її втягнення у вчинення терористичного акту є обман. Обман визначається як введення особи в оману щодо певних фактів шляхом повідомлення неправдивих відомостей (активний обман) або неповідомлення відомостей про факти, які мали бути їй повідомлені (пасивний обман) [9, с. 742]. Отже, у будь-якому разі при втягненні у вчинення терористичного акту – це навмисне перекручування обставин або

приховування істини з метою введення особи, на яку намагаються здійснити вплив, в оману і втягнення її на цій підставі до терористичної діяльності. Уявляється, що це можуть бути неправдиві повідомлення про те, що особа з будь-яких причин не підлягає кримінальній відповідальності або про те, що її участь у вчиненні терористичного акту схвалена авторитетною для неї особою. Різновидом обману є зловживання довірою. Останнє передбачає відносини довіри між винним та особою, яка втягується у вчинення терористичного акту. Довіра – це впевненість у чесності, порядності людини, віра у щирість і сумлінність, совісність, добросовісність кого-небудь. У свою чергу, зловживання довірою є обманом довіри, при якому винний використовує довірливі відносини з ким-небудь [10, с. 90].

Наступним прийомом здійснення впливу на особу, яку намагаються втягнути до вчинення терористичного акту, виступає шантаж. У перекладі з французької (*chantage* – вимагання, здирництво) шантаж означає погрозу розголошення компрометуючих або начебто компрометуючих, часто сфабрикованих, відомостей з метою добитися від особи, яку шантажують, певних дій [11, с. 766; 12, с. 861]. У Науково-практичному коментарі до Кримінального кодексу роз'яснюється, що шантажем під час утягнення у вчинення терористичного акту визнається погроза розголошення відомостей, які шантажований чи його близькі родичі намагаються зберегти в таємниці [9, с. 742]. Отже, шантаж є різновидом погрози негативними наслідками у разі невиконання вимог шантажиста. Розрахунок останнього полягає в тому, що наслідки для особи, яку шантажують, є більш тяжкими і несприятливими, ніж виконання вимог шантажиста, і що ця особа погодиться з їх виконанням як із меншим злом. При цьому ще раз підкреслимо, що не має значення достовірність

чи недостовірність фактів, поширенням яких погрожує винний [9, с. 827]. Важливим є лише те, що у цих випадках воля особи, яку втягують у вчинення терористичного акту, тією чи іншою мірою обмежена і вона приймає рішення за того чи іншого ступеня вимушеності. Шантаж як один із видів погроз може застосовуватися не лише під час вимагання, а й при втягненні особи в учинення терористичного акту. Тут необхідно зазначити, що якщо наявна з боку винного погроза розголошення будь-яких відомостей, які особа намагається зберегти від оприлюднення, то, вочевидь, ідеться про такий спосіб схиляння до вчинення протиправного діяння, як спонукання, оскільки у цих випадках воля особи, яка втягується, тією чи іншою мірою обмежена і вона приймає рішення за того чи іншого ступеня вимушеності. Однак в особі, на яку намагаються вплинути, все одно залишається свобода в обранні своєї лінії поведінки. Набагато інтенсивнішим на особу виявляється вплив під час висловлювання погрози фізичним насильством. У цьому разі поведінка особи, яку намагаються втягнути, має гранично вимушений характер, що, власне, і сприяє трансформації одного способу втягнення на інший, тобто схиляння до примушування.

Умовляння, як прийом схиляння до вчинення терористичного акту, за своїм змістом є дуже близьким до переконання. Умовляти, по суті, означає переконувати кого-небудь, схиляючи до чогось, просити, упрощувати [13, с. 618]. Відмінність може критися лише у різних відтінках емоційності винного, ступеня переконливості щодо необхідності вчинити особі, на яку здійснюють вплив, у певний спосіб. При цьому важливим є те, що у цьому разі апелюють головним чином до почуттів такої особи, роблять акцент на якихось морально-психологічних якостях тощо. Однак у будь-якому разі особа, яка втягується до вчинення

терористичного акту, самостійно схиляється до думки про доцільність поведінки, якої від неї чекають. Якщо й відбувається боротьба мотивів, то останнє слово у прийнятті рішення належить все одно їй. Отже, тут не відбувається додаткового «стимулювання» особи у виді фізичного насильства або погроз таким насильством.

Звісно, перелік прийомів можливого впливу у формі схилення на особу, яку намагаються втягнути до вчинення терористичного акту, у цій роботі є далеко не вичерпним. Більше того, можливі їхні різні комбінації та послідовність. Але ж до уваги слід взяти те, що у законі їх не можна всі перелічити, певним чином формалізувати. Тому із закону доцільно вилучити вказівку фактично на прийоми здійснення впливу на особу, або способи втягнення у вчинення терористичного акту [9, с. 742].

Окремо заслуговує на увагу аналіз такої вживаної у кримінальному законі категорії, як «уразливий стан». Законодавцем подібний стан віднесений до способів утягнення особи у вчинення терористичного акту поряд із примушуванням, обманом, шантажем тощо. При цьому закон не наводить визначення уразливого стану стосовно цього складу злочину. Однак зміст цього стану достатньо докладно розкривається у примітці 2 до ст. 149 КК (Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини). У ній указується, що уразливий стан – це зумовлений психічними чи фізичними властивостями або зовнішніми обставинами стан особи, який позбавляє або обмежує її здатність усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними, приймати за своєю волею самостійні рішення, чинити опір насильницьким чи іншим незаконним діям, збіг тяжких особистих, сімейних або інших обставин. Так, практиці відомі випадки, коли особи, які хворіють на невиліковну хворобу, погоджувалися на пропозиції терористів здійснити теро-

ристичний акт, щоб забезпечити у майбутньому матеріальну підтримку своєї родини з боку терористів. Що це, як не використання уразливого стану особи?

А ось ще один приклад використання, по суті, уразливого стану певних категорій осіб, описаний у спеціальній літературі: «Терористи через «піднесені мотиви», звичайно, втягують молодь, яка внаслідок розумової і моральної незрілості, легко піддається на радикальні національні, соціальні або релігійні ідеї. Втягують її найчастіше через тоталітарні (тобто ті, що повністю придушують волю людей і підкоряють їх тільки волі «вождя», «вчителя»), релігійні або ідеологічні секти. Тривале перебування членів терористичних груп у конспіративній обстановці при інтенсивному терористичному тренуванні, що включає і спеціальні (ті, що призводять до зомбування) технології психологічної обробки, призводить до виникнення специфічного середовища, яке можна назвати тероросередовищем з особливим типом свідомості людей, які становлять таке середовище. Це, поперше, примітивний, чорно-білий, але релігійно-фанатичний світогляд, що практично ніколи не аналізує кінцеві цілі і результати терору. По-друге, усвідомлення своєї вищості над «простими смертними», що відміння або зменшує розбірливість у засобах терору. По-третє, мала чутливість стосовно своїх та чужих страждань за високої готовності убивати й умирати...» [14, с. 214]. На нашу думку, змінена свідомість, відхилення від того її стану, який вважається нормою, є наслідком негативного впливу на особу, якій, до того ж, від самого початку вже були притаманні вади психологічного або емоційного характеру. Ці вади у поєднанні із перепрограмованою свідомістю, на нашу думку, і зумовлюють той стан певної особи, особливо у підлітковому або молодому віці, який у деяких випадках слід

розцінювати як уразливий. Проте у будь-якому разі стан особи і прийоми здійснення впливу (або способи втягнення – за термінологією коментаторів кримінального закону) – різні речі.

Очевидно, що застосування насильства означає заподіяння тілесних ушкоджень, побоїв, незаконне позбавлення волі, зґвалтування, інші насильницькі дії. Погроза застосування насильства (форма її доведення до потерпілого, по суті, другорядна: усна, письмова, виражена в конклюдентних діях), опосередковується через залякування, наприклад, нанесенням тілесних ушкоджень і самим потерпілим сприймається як реальна.

Ще однією формою втягнення у вчинення терористичного акту є примушування. У разі примушення особи до тієї чи іншої поведінки дії відрізняються крайньою формою вимушеності. Згідно із тлумачним словником української мови, «примушувати» означає: «Вимагати в кого-небудь виконання чогось незалежно від його волі, бажання; принукати, силувати, неволити, зневолити, усилювати» [15, с. 898]. Примушування до вчинення терористичного акту означає вимагання від іншої особи незалежно від її волі та бажання вчинення чи участі у вчиненні терористичного акту [16, с. 307].

Встановлюючи відмінності між спонуканням (за нашою структуризацією втягнення спонукання – це один зі способів схиляння) і примушуванням (формою втягнення), Н. М. Ярмиш

цілком справедливо зазначає, що «...вони різняться між собою діапазоном свободи вибору варіантів поведінки особою, яку злочинець використовує для реалізації власних цілей. Примушування буває тільки в ситуації, коли «третього не дано». В інших випадках можна говорити про спонукання. Саме в цьому розумінні вживаються слова «примушування» і «спонукання» у звичайному житті. Воно ж укладається в деякі законодавчі побудови. Немає сумнівів, що на такому розумінні заснована, наприклад, відмінність між зґвалтуванням із застосуванням погрози (примушуванням) і спонуканням жінки до вступу у статеві зносини. Спонуканням (зокрема до передання майна) є вимагання... Розбій, на відміну від вимагання, – це примушування, а не схиляння до передавання майна... Воля того, кого примушують, вкрай обмежується. У нього є вибір одного з двох варіантів: виконати те, чого вимагають, або зазнати того, чим йому погрожують. Саме надмірна скутість волі служить критерієм відмежування примушування від спонукання» [17, с. 55–56]. Спонукання і примушування до певної поведінки відрізняються характером і ступенем нав'язування однією людиною своєї волі іншій. При цьому підкреслимо, що спонукання – це спосіб схиляння, а примушення, як категорія більш високого порядку, – форма втягнення (поряд із такою формою втягнення, як схиляння).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Ізетов А. Е.* До питання визначення об'єкта втягнення у вчинення терористичного акту / А. Е. Ізетов // Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – Запоріжжя, 2010. – № 1. – С. 202.
2. *Енциклопедія уголовного права* / [В. Б. Малинин ... [та ін.] ; под ред. В. Б. Малинина. – Санкт-Петербург : Изд. В. Б. Малинина, 2005. – Т. 4. Состав преступления. – 2005. – 797 с.
3. *Наумов А. В.* Уголовное право. Общая часть: курс лекций / А. В. Наумов. – Москва : БЕК, 1996. – 550 с.

4. *Кримінальне право України. Загальна частина* : [підруч.] / М. І. Бажанов ... [та ін.] ; за ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – Харків : Право, 1997. – 368 с.

5. *Кримінальне право України. Особлива частина* : [підруч.] / Г. В. Андрухів ... та ін. ; за ред. П. С. Матишевського. – Київ : Юрінком Інтер, 1998. – 506 с.

6. *Бриллиантов А. Вопросы соучастия при квалификации содействия террористической деятельности* / А. Бриллиантов // *Уголовное право*. – 2008. – № 3. – С. 25–30.

7. *Ємельянов В. П. Проблеми застосування антитерористичного законодавства України і шляхи його вдосконалення* / В. П. Ємельянов // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. – Вип. 15. – С. 94–99.

8. *Ізетов А. Е. До проблеми забезпечення ефективності застосування кримінально-правової норми про відповідальність за втягнення у вчинення терористичних злочинів* / А. Е. Ізетов // *Правові засади підвищення ефективності боротьби зі злочинністю в Україні: матеріали наукової конференції (15 травня 2008 р.)* / Національна юридична академія. – Харків : Право, 2008. – С. 76–79.

9. *Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар* / Ю. В. Баулін ... [та ін.] ; за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – [вид. 4-те, доп.]. – Харків : Одісей, 2008. – 1198 с.

10. *Кримінальна відповідальність за порушення виборчих і референдних прав* / П. П. Андрушко ... [та ін.] ; за ред. В. П. Тихого. – Харків : Кроссроуд, 2008. – 344 с.

11. *Большой юридический словарь* / под ред. А. Я. Сухарева, В. Д. Зорькина, В. Е. Крутских. – Москва : ИНФРА-М, 1998. – 790 с.

12. *Юридичний словник* / за ред. Б. М. Бабія ... [та ін.]. – [вид. 2-ге, переробл. і доп.]. – Київ : Українська радянська енциклопедія, 1983. – 872 с.

13. *Новий тлумачний словник української мови* / укл. В. В. Яременко, О. М. Сліпущко. – [вид. 2-ге, випр.]. – Київ : Аконт, 2003–2004. – Т. 3. – 2004. – 864 с.

14. *Будиянский Н. Ф. Корни и психология террора* / Н. Ф. Будиянский, Ю. Р. Недоступ // *Социально-правовые аспекты терроризма* : [монографія] / под ред. С. В. Кивалова, В. Н. Дремина. – Одесса : Феникс, 2003. – С. 211–219.

15. *Новий тлумачний словник української мови* / укл. В. В. Яременко, О. М. Сліпущко. – [вид. 2-ге, випр.]. – Київ : Аконт, 2003–2004. – Т. 2. – 2004. – 928 с.

16. *Кримінальне право України. Особлива частина* : [підруч.] / [Ю. В. Баулін ... та ін.] ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – [3-те вид., переробл. і допов.]. – Київ : Юрінком Інтер, 2007. – 496 с.

17. *Ярмыш Н. Н. Действие как признак объективной стороны преступления (проблемы психологической характеристики)* / Н. Н. Ярмыш. – Харьков : Основа, 1986. – 84 с.

Канцір В. С., Серкевич І. Р. Втягнення у вчинення терористичного акту: об'єктивна оцінка складу злочину

Стаття присвячена розкриттю питання визначення об'єктивних критеріїв втягнення у вчинення терористичного акту, що має вагоме теоретичне та практичне значення, адже від того, наскільки точно буде з'ясований об'єкт цього злочину, залежатиме визначення його суспільної небезпеки та суспільно небезпечних наслідків.

Ключові слова: злочин, кримінальна відповідальність, терористична діяльність, об'єкт терористичного злочину, суспільні відносини, кримінально-правова норма, суспільно небезпечне діяння, втягнення особи у вчинення терористичного акту.

Канцир В. С., Серкевич И. Р. Вовлечение в совершение террористического акта: объективная оценка состава преступления

Статья посвящена раскрытию вопроса определения объективных критериев вовлечения в совершение террористического акта, который имеет важное теоре-

тическое и практическое значение, ведь от того, насколько точно будет определен объект этого преступления, будет зависеть определение его общественной опасности и общественно опасных последствий.

Ключевые слова: преступление, криминальная ответственность, террористическая деятельность, объект террористического преступления, общественные отношения, криминально-правовая норма, общественно опасное деяние, вовлечение лица в совершение террористического акта.

Kantsir V., Serkevich I. Involving in committing a terrorist act: objective assessment of the crime

The article is devoted to the analysis of definition problem of object of involvement to committing the terrorist act. This problem has important theoretical and practical meaning, because the definition of social danger and socially dangerous effects of the crime will depend on the accuracy of its object's definition.

Key words: crime, criminal responsibility, terrorist activity, object of terrorist crime, social relations, criminal and legal norm, socially dangerous act, involving person to committing terrorist act.